

Mintaqa Tabiiy Resurslar Salohiyati, Yashil Iqtisodiyotga O'tishning Zarurligi

Sirojov Oxunjon Odil o'g'li

Buxoro Avtomobil va Yo'llar texnikumi iqtisodiyot katta o'qituvchisi

Annotatsiya: Maqolada mintaqalarning asosiy muammolaridan biri bo'lmish ekologiyani muhofaza qilish va tabiiy resurslarni tejash tadbirlari majmuini amalga oshirish zaruriyati bilan bog'liqligi va bu tadbirlar ekologiyani ifloslanishini eng kam darajaga keltirishni e'tirof etiladi.

Kalit so'zlar: Yashil iqtisodiyot, ekologiya, global muammo, yashil makon, ekotizimlar, bio xilma-xillik, barqaror transport, chiqindilar, qayta tiklanadigan energiya.

Dunyoning barcha mamlakatlari iqtisodiyotiga resurslarning mavjudligi va turar joyning tabiiy sharoitlari sezilarli darajada ta'sir qiladi. Bularga iqlim, relyef tuzilishi, geografik joylashuvi va boshqa omillar kiradi. Tabiiy resurs salohiyati mintaqada eng rivojlangan xalq xo'jaligining tuzilishi va tarmoqlarini belgilaydi. Shuning uchun ular nafaqat ma'lum mintaqada balki butun jahon iqtisodiyotining rivojlanishida juda katta rol o'ynaydi.

Hududning tabiiy resurs salohiyati inson hayotining istalgan sohasida qo'llaniladigan elementlar va tabiiy omillarni o'z ichiga oladi. Kelib chiqishi, tabiati va qamroviga ko'ra ular bir necha toifalarga bo'linadi. Bu tasnifda eng muhim o'rin mineral resurslar hisoblanadi. Ular mineral qurilish xom ashyosi va minerallarga bo'linadi. Bu tabiiy resurs salohiyati, o'z navbatida, metall bo'lmagan, rudali va minerallarga bo'linadi. Bu turkumga yer tubida joylashgan va iqtisodiy sohalarda qo'llanilishi mumkin bo'lgan minerallarning butun massasi kiradi.

Tabiiy resurs salohiyatiga yer resurslari kiradi. Bunga o'rmonlar, yaylovlar, ekin maydonlari, butalar, pichanzorlar va unumdorligi past yerlar kiradi. Bu resurslar ma'lum omillar ta'sirida o'z sifatini yo'qotishi mumkin. Suv resurslari ham jahon xo'jaligining tabiiy resurs salohiyatiga kiradi. Bu yerda alohida o'rinni okeanlar suvlari, shuningdek, sayyoramizning barcha suv sathlari (daryolar, ko'llar, botqoqliklar, muzliklar, artezian va yer osti suvlari) egallaydi.

Biologik resurslar o'simlik va fauna olamining barcha xilma-xilligidir. Keyingi turkumga kiradi okeanlarning resurslari. Ular suvda erigan holda, sirtida yoki dengiz tubida bo'lishi mumkin. Bunga qo'riqlangan, tabiiy-iqlim va balneologik resurslar ham kiradi. Oxirgi toifaga kosmik va iqlim omillari kiradi. Bular yaqinda insoniyat tomonidan muvaffaqiyatli qo'llanilayotgan quyosh energiyasi, Yerning ichki issiqligi, to'liq va shamol energiyasi va boshqa manbalardir.

Sayyoramizning tabiiy resurs salohiyati juda katta. Ammo barcha resurslar yana ikki toifaga bo'linadi: tugaydigan va tugamaydigan. Ularning ko'pchiligi tiklanmaydi. Shuning uchun insoniyat ularga oqilona munosabatda bo'lishi va iloji bo'lsa, ularning ko'payishiga hissa qo'shishi kerak.

1-rasm. Tabiiy resurs turlari

Types of Natural Resources

Sun

Forest

Rock

Minerals

Animals

Air

Oil

Water

Soil

1

Yashil o'tish – iqtisodiy faoliyat va siyosatdagi o'zgarishlar bo'lib, u resurslardan tejamkor, ugleroddan xolis iqtisodiyotga, shuningdek, barqaror rivojlanishning boshqa chora-tadbirlariga olib keladi. Iqlim o'zgarishi ta'siriga qarshi kurashish va ularga moslashish uchun mamlakatimiz iqtisodiyoti odatdagidek biznesdan tashqariga chiqib, yashil iqtisodiyotga o'tishi kerak. Ushbu o'tish mavjud ish turlariga, pul qanday sarflanishiga ta'sir qiladi va xatti-harakatlarda tub o'zgarishlarga olib keladi. Quyida ba'zi asosiy omillar keltirilgan.

Iste'molchilarning munosabati: Uy xo'jaliklarining iste'moli global emissiyaga sezilarli hissa qo'shganligi sababli, xatti-harakatlardagi o'zgarishlar individual darajada sodir bo'lishi juda muhimdir. Iste'molchilarning barqaror hayot yo'lidagi asosiy to'siqlar yuqori xarajatlar va kompaniyalarning o'z mahsulotlarining kelib chiqishi, ishlab chiqarish jarayoni va ta'siri haqida aniq ma'lumotga ega emasligidir.

Barqaror iste'mol: Umumiy ishlab chiqarishga ta'sir qilish uchun atrof-muhit muammolari va barqaror iste'molning qabul qilinadigan afzalliklari iste'molchilarning qarorlariga yetarlicha ta'sir qilishi kerak, bu esa iste'molchi va siyosat darajasida atrof-muhit masalalari hisobga olinadigan iqtisodiyotga olib keladi.

Yashil moliya: Kapitalistik bozor iqtisodiyoti an'anaviy ravishda tabiatni o'zining asosiy tarkibiy qismlariga (inson, moliyaviy, ishlab chiqarish va tabiiy kapital) kirita olmadi, bu esa iste'molchilik va ko'pincha yuqori darajadagi tengsizlikka olib keldi. Yashil kapitalizm tabiatni barcha qarorlar qabul qilish jarayonlariga integratsiyalashgan iqtisodiy o'sish traektoriyasini saqlab qolishga qaratilgan ushbu muammoni hal qilish bo'yicha takliflardan biridir. Buning markazida yashil moliya va investitsiya imkoniyatlari jozibador bo'lishini ta'minlash bilan birga odamlarni turtki beradigan rag'batlarni saqlab qolish.

Yashil ish o'rinlari: 2050 yilga kelib, kam uglerodli va qayta tiklanadigan energiya iqtisodiyoti tomonidan qo'llab-quvvatlanadigan millionlab ish o'rinlari yaratilishi prognoz qilinmoqda. Buyuk

¹ <https://admin.itprice.com/view/natural-resources-drawing.html>

Britaniyadagi har 5 ish o'rinlaridan biri yashil o'tish davriga ta'sir qilishi mumkin.² Kelajakdagi iqtisodlar mehnat va tabiiy kapitalni resurslarga qisqartirishdan ko'ra, jamiyat va atrof-muhit o'rtasidagi yangi munosabatlarga tayanishi va shu orqali nafaqat barqaror xulq-atvorni rag'batlantiradigan, balki undan gullab-yashnaydigan bozorlarni yaratishdagi to'siqlarni olib tashlashi kerak.

Yashil o'tishga erishish uchun individual, tashkiliy va milliy darajada harakat qilish, shuningdek, hukumat tomonidan atrof-muhitni muhofaza qilishni rag'batlantirish uchun transformativ siyosatni amalga oshirish talab etiladi. Kelajakdagi korxonalar raqobatchilardan oldinda qolish uchun innovatsiyalar kiritishlari kerak.

Xulosa. Atrof tabiiy muhit holati sifatini yaxshilash maqsadida amalga oshirilayotgan siyosatning ustuvor maqsadlariga erishish uchun ekologiya sohasidagi barcha nazorat funksiyalari ta'minlanishi, atrof muhitni muhofaza qilish ekspertlari uchun yagona metodologiya ishlab chiqilishi, ekologik jihatdan ahamiyatli bo'lgan qarorlarni qabul qilishda jamoatchilik fikrini o'rganish mexanizmini yaratish, shuningdek, o'quv darslariga ekologiya, atrof tabiiy muhitni muhofaza qilish yuzasidan ilmiy manbalar kiritish orqali eko-ta'lim berish tizimini rivojlantirish va bu sohada yetakchi malakali kadrlarni tayyorlash va qayta tayyorlash dasturlarini amalga oshirish muhim ahamiyat kasb etadi. Qurg'oqchilik xavf solib turgan bir vaqtda suv resurslarini tejab ishlatishni o'rganish har birimizning oliy burchimiz ekanligini barchaga uqtirish lozimdir.

ADABIYOTLAR RO'YXATI.

1. Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 25-oktabrdagi 561-son qaroriga ILOVA
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-YILDA QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQRISH, QAYTA ISHLASHNI KENGAYTIRISH VA QO'LLAB-QUVVATLASHNING QO'SHIMCHA CHORA-TADBIRLARI TO'G'RSIDA qarorlari.
3. Asadullayev A.N. The role of physical education and sports professionals in the organization of a healthy lifestyle in society. Journal of Innovations in Pedagogy and Psychology, 3rd special issue. Tashkent-2020. 31-36. 13. Asadullayev A.N., Ochilova N.R., Jabborova O.G. Healthy lifestyle (Healthy lifestyle) Academicia an international multidisciplinary research journal (ISSN:2249-7137, январь 2021, 1835-1841).
4. X.I. VALIYEV, SH.O.MURADOV, B.M.XOLBAYEV "SUV RESURSLARIDAN MUKAMMAL FOYDALANISH VA MUHOFAZA QILISH
5. www.Science and Issues.com "Water Encyclopedia "
6. lex.uz
7. <https://admin.itprice.com/view/natural-resources-drawing.html>
8. <HTTPS://WWW.LINKEDIN.COM/>

² <https://www.linkedin.com/>